

A modern olimpiai mozgalom az első világháború előtt

Olimpizmus
2008. február

Athén után, Párizs előtt

Fogadás a győztesek tiszteletére a görög királynál:

„Hellas, a gimnasztikai versenyek anyja és dajkája reméli, hogy állandó és egyedüli színhelye lesz az olimpiai versenyeknek.”

→ De itt volt már a kongresszusi határozat

- 1897 NOB ülés Le Havre – Coubertin

„Azt hiszem mindenkinek a véleményét nyilvánítom, amikor kijelentem, hogy az olimpiai játékoknak a múlt évi módon történő felújítása igazolta a testi nevelés erőfejlesztő, erkölcsi és nemzetközi hasznát. A nagyobb, tartósabb eredmények e téren csak társulás útján érhetőek el. Ezért minden országban a lehetőség szerint mind nagyobb egyesületekbe kell tömörülni, szövetségeket kell létrehozni, amelyek aztán egymás közt nemzetközi versenyeket szerveznek meg.”

- Balck svéd őrnagy: *„Athén is kitett magáért, de mi lesz ehhez képest Párizsban, Coubertin hazájában?”*
- De Párizsban valami baj van! → nem válaszol az nemzeti olimpiai bizottságok leveleire

„Concours Internationaux d'Exercices Phisiques et du Sport”

- ✦ Coubertin félre állt → Daniel Mérillon
- ✦ Beillesztették a világkiállítás programjába
- ✦ 6 hónapos olimpia
- ✦ Vívóversenyek május 17-től június 27-ig
- ✦ Lejtős, játszótérszerű atlétikai pálya
- ✦ Egyedül a tornában volt jó szervezés
→ külön törzskönyv versenyzőkként

Olimpiai számadatok

	Athén 1896	Párizs 1900	StLouis 1904	London 1908	Stockho lm 1912
Sportág	9	18	15	22	14
Szám	43	87	87	110	102
Ország	13	26	13	22	28
Férfi	245	1206	681	1999	2490
Nő	0	19	6	36	57

18 sportág az olimpián

- ◆ Atlétika
- ◆ Evezés
- ◆ Golf
- ◆ Íjászat
- ◆ Kerékpározás
- ◆ Krikett
- ◆ Krokett
- ◆ Labdarúgás
- ◆ Lovaglás
- ◆ Lovaspóló
- ◆ Rögbi
- ◆ Sportlövészet
- ◆ Tenisz
- ◆ Torna
- ◆ Úszás
- ◆ Vitorlázás
- ◆ Vívás
- ◆ vízilabda

Sportteljesítmények a világkiállításon

✦ ATLÉTIKA:

- Kraenzlin (USA) → 4 győzelem (60, 110 gát, 200 gát, távolugrás)
- Ewry (USA gumiember) → magas-, távol-, hármassugrás
- Théató pékinas (Fro.) → maratoni futás
- 60 m síkfutás → vasárnap van (sabbath)

✦ Óriási fejlődés az eredményekben

✦ Nem rendeztek: birkózás, súlyemelés

✦ Új számok: evezés, vitorlázás, kötélhúzás, gátúszás + 4 csapatsportág (foci, rögbi, vízipóló, lovaspóló)

✦ ELŐNY-VERSENYEK

✦ GÁTÚSZÁS:

- Wahle (Ausztria) 500 m
- 5X40 m a favorit angol csapat nem tudott elindulni

Magyarok Párizsban

- ✦ Olimpiai bajnok – BAUER RUDOLF (USA?, Ausztria?)
 - Diszkoszvetés, 36.04 m
 - ✦ II. helyezet – HALMAY ZOLTÁN
 - Úszás 200 m gyors, 2:31,4
 - Úszás 4000 m gyors, 1:08:55,4
 - ✦ III. helyezet – GÖNCZY LAJOS
 - Magasugrás 1,75m
- HALMAY ZOLTÁN
- Úszás 1000 m gyors 15:16,4

Bauer Rudolf

„Olimpiai győzelmem mellett legalább annyira örültem annak, hogy a fordulással való dobást, amelyet én valósítottam meg, minden atléta átvette, és az lett a diszkoszvetés modern stílusa.”

További helyezések

- ✦ IV. helyezet – Crettier Rezső (súlylökés), Gregurich Amon (kard egyéni), Kauser Jakab (rúdugrás)
- ✦ V. helyezet – Crettier Rezső (diszkosz), Iványi Gyula (kard egyéni), Speidl Zoltán (800 m síkfutás)

További magyar résztvevők

- ✦ Coray Artur (súlylökés, diszkoszvetés)
- ✦ Koppán Pál (síkfutás)
- ✦ Schubert Ernő (futás, távolugrás)
- ✦ Strausz Gyula (távolugrás, diszkoszvetés)
- ✦ Kakas Gyula (torna)
- ✦ Endrédi Márton (vívás)
- ✦ Hoch Hugó (vívás)
- ✦ Todoresku (vívás)

1904. Olimpia az amerikai kontinensen

- + Amerika majd átküld egy hajót...
 - Csak Anglia, Frao, Németo és Magyaro.
- + Chicago ↔ Saint Louis
- + Világkiállítási látványosság
- + 390 „olimpiai bajnok” 85 helyett
- + Úszóversenyek a szabálytalan alakú tóban, rajt egy tutajról
- + Kevés külföldi → etnographiai olimpia → az őserő nagy eredmények elérésére jogosít
- + Óriási amerikai fölény – atlétika 24/26
 - Ewry ismét 3 arany
 - Első amerikai néger versenyző: Poage → 200 gát 3.
- + Külföldiek: torna, vívás, úszás
- + Új sportágak: ökölvívás súlycsoportokkal, műugrás, kosárlabda, lacrosse, roquets, plunging, botvívás

St. Louis - körülmények

„Az, hogy ez hotel, enyhén szólva túlzás, helyette inkább istállót kellene mondani. Ebben a szörnyű rönkhodályban 500 egyágyas és 250 kétágyas hátborzongató szoba van. Botránnyos, hogy ilyen odúkat bocsátanak a hosszú út után elcsigázott külföldi atléták rendelkezésére.”

„Az európai gyomor számára ehetetlen bölényhúst kaptunk, így főleg főtt burgonyán és nyers tejen élünk.”

Olimpiai körülmények

- ✦ Rekkenő hőség
- ✦ Vízhiány – Missouri vizét ihatták
- ✦ Vérhas-járvány
- ✦ Rossz koszt – bölényhús
- ✦ Gönczy Lajos (magasugró) sok üvegborral készült → előnyversenyben remekelt, túlszárnyalva a bajnokot

A maratoni verseny

- ✦ Tarka társaság a rajtnál (31 futó)
 - Angol Hicks - bohóc
 - Francia Corey – hivatásos sztrájtörő
 - Dél-Afrikából két kaffír
 - 10 görög, a látszat kedvéért
 - Kubából a mulatt Carvaj – postaküldönc
 - ✦ Nehéz bakancsban, ingben, hosszúszárú posztónadrágban
- ✦ Poros út, kövek a pályán, emelkedők, csak 1 frissítő-állomás, kutyaüldözés
- ✦ Hicks tojásfehérje, pálinka kúrával esik be a célba
→ többé nem lépett pályára
- ✦ Lorz (USA) közben kocsikázva előbb befutott

4 magyar Saint Louisban

ATLÉTIKA

- ✦ Mező Béla
- ✦ Gönczy Lajos (magasugrás 4. hely)

ÚSZÁS

- ✦ Halmai Zoltán (50 yard és 100m – 1.hely)
- ✦ Kiss Géza (1500 m – 2. hely, 880 yard – 3.hely)

VÍVÓK nem mehettek...

- ✦ Mészáros Ervin
- ✦ Békeffy Béla

1906. Köztes olimpia - Athén

- ✦ A felújítás 10. évfordulójára
- ✦ Feszült nemzetközi politikai helyzet
- ✦ NOB brüsszeli határozatában elismerte olimpiai jellegét, de a versenyek után megtagadta azt
- ✦ Óriási viharban hajóznak oda az európai nemzetek → csak Gönczy volt talpon
- ✦ 20 nemzet 903 versenyzője
- ✦ Itt is probléma a szállás, és a kecskehús → amerikai „éttermi és szállodai jelenet”
- ✦ Ki a legény a csárdában? - Marsala

Sportversenyek a köztes olimpián

- ✦ Vívás – Georgiades a bajnok, győzelem 1 találatra, Hámos, mint bíró
- ✦ Úszás a Phaleronban a tengeren – reggeltől estig a rajtnál várakozni
- ✦ Atlétika alacsonyabb színvonal
 - Ewry helyből magas és távolugrás
 - Újak: Kődobás, gerelyhajítás, kétféle diszkoszdobás, hellén-pentatlon
- ✦ Céliövészeti 12 számmal

Sportversenyek a köztes olimpián

Hellén-pentatlon

- ✦ 26 induló, 3 szám után 8 megy tovább, majd 6 a birkózásra
- ✦ Mudin István második a svéd Mellander mögött, Luntzer gerelyhajítása miatt

Gyaloglás botrányokkal

- ✦ 1500 m osztrák pályabíró kiállítja az esélyes Wilkinsont, angol pályabíró Eugen Spieglert → amerikai Bonhang nyer
- ✦ Konstantin trónörökös kiírt másnapra még egy 3000 m-es versenyt → utolsó 50 méteren futottak → Sztancsics György lett a bajnok

Úszás

- ✦ Daniels megverty Halmayt lábcséppel
- ✦ 4x250 m-en a magyar váltó nyer

1906. Kitör a Vezúv – a francia sajtó már temeti is a modern olimpiákat

- ✦ Róma visszaadta a rendezés jogát
- ✦ London Edward királlyal az élen hajlandó megrendezni → megerősítette az olimpiai eszmét
- ✦ Gyűjtésből stadiont építenek és olimpiát rendeznek
- ✦ Stadion a Shephards Bushban:
 - Emelt fordulós kerékpárpálya
 - Salak futópálya
 - Szabályos labdarúgópálya
 - 100 m-es úszómedence
 - Birkózás és torna szerei is itt
 - Vívócsarnok a bejáratnál
 - 63 ezer ülőhely, 100 000 férőhely

Mégis közel a fiaskóhoz

- ✦ Versenyek angol szokások és szabályok szerint
- ✦ Amerikai és svéd zászló hiányzik
- ✦ Atlétikában az előfutamokban a legjobb amerikaiakat sorsolják össze
- ✦ Kanada, Fro a kerékpárversenyek rendellenességei miatt tiltakoztak
- ✦ Svéd birkózók és amerikai kötélhúzókat visszaléptek

Botrányok atlétikában

✦ 400 m-es síkfutás

- Carpenter, Robbins, Halswelle (Gb.) → Carpenter vétett a szabályok ellen utolsó nap meg kell ismételni
- USA-nak már megvolt a bajnoka

✦ Maratoni futás

- Pietri Dorando capri cukrász – Andrews átsegítette a célon
- Amerikai Hayes (kereskedősegéd) → őt ítéli végül győztesnek a zsűri
- Dorando-cikkek, Connan Doyle 300 fontos gyűjtése, arany cigaretta-szelence, Irving Berlin zeneszám, aranyserleg a királynőtől

Amerikai atléták, magyar úszók

- ✦ Sheppard – három győzelem
- ✦ Smithson – 110 gát világrekord
- ✦ Porter – magasugrás (190 cm) – OR
- ✦ Irons – távolugrás (748 cm) – OR
- ✦ Flanagan – kalapácsvetés – 3. bajnokság, OR

Úszás – 4x200 m-es staféta

- Munk József, Zachár Imre, Las-Torres Béla, Halmai Zoltán
- Görcsöt kapott, csak 2. hely

Még mindig 1908

- Férfi, női és páros műkorcsolyázás, figures special
 - Női íjászverseny – Q. Newall (Gb.)
 - Somodi István második magasugrásban
 - Magyar kardvívás hegemóniája elindul – Fuchs Jenő + kardcsapat
 - Weis Richard – nehézsúly kötöttfogás
- Összesen 3 arany, 5. hely
- díj: érem, zászlócskába csavart tölgyfalomb

1912. Stockholm

- ✦ Sorsjátékból tőke, 4 tornyú stadion, fergeteges megnyitó
- ✦ 26 nemzet, precíz rendezés, katonás fegyelem, tudományos felkészülés, villamos időmérő
- ✦ Kicsit részrehajló zsűri és sorsolás
 - Birkózás → csak svéd bírók
 - Evezés → kanyarodós pálya, hidakkal, beső pályák előnye
- ✦ Egyidőben a Wimbledonni verseny
- ✦ 30/65 versenyszám atlétikai szám
- ✦ Okos lenne a résztvevők számának a limitálása (12 helyett 3 versenyző indulhasson versenyszámonként)

Atlétika Stockholmban

- ✦ Jim Thorpe „a világ legjobb atlétája”, de 1909-ben néhány dollárt elfogadott egy baseball mérkőzésért
- ✦ 800 m síkfutás: Sheppard, Emilio Lunghi, Hans Braun → Meredith győz (középiskolás gyerek) WR
- ✦ Hannes Kolehmainen 10 000m, 5000m, 8000m mezei futás → a finn csodafutók korszaka elkezdődik
- ✦ Maratoni futás makadám-úton, óriási hőség → a portugál Lazaro utolsó útja, Dél-Afrika nyer: McArthur, Gitshaw 2.

Sport és művészet

Szellemi versenyek a programon

- ✦ Irodalom, zene, festészet, szobrászat, építészet
- ✦ Kevés versenyző indult

Labdarúgás

- ✦ Tekintélyes mező – 11 nemzet: Gb, Dán, Holl, Mo, No, Ausztr, Oro, Svédo, Finno, Olo, Norv.
- ✦ Három pályán mentek a versenyek: Rasunda, Tranneberg, olimpiai stadion
- ✦ Kiestek az erősek: Mo, Ausztr, No, Svo, Olo, Oro
→ vigaszverseny
- ✦ Angol-dán döntő 4:2

Magyarok Stockholmban

- ✦ 120 versenyző, nagyrésze nem odavaló
- ✦ 3 győzelem, két második, 3 harmadik hely
- ✦ Első vacsora után 70 gyomorgörcsős → mint mentés később kapóra jött + pártos zsűri
 - Domján világrekordját 400 mellen diszkvalifikálták rossz forduló miatt → de ezzel sem lett volna esélye Bathe ellen → nincs úszó helyezés
 - Vízilabdázók is kikaptak
 - 28 atléta 1 harmadik hely → Kóczán Mór gerely
 - Labdarúgásban első meccsen Anglia ellen 7:0 → de a vigaszdíjat megnyertük
 - Prokopp Sándor céllövő → Hammersberg Géza helyén ment, félig saját költségén és GYŐZ
 - Fuchs Jenő + kardcsapat